

Abstract. The article focuses on the imaginative comprehension of the artist's creative realization problem in Vladimir Vynnychenko's drama "Black Panther and the White Bear, it was found that the family for the artist was both a source of inspiration and bundles that fettered his creative activity. The experiment, to which the wife of the artist succeeded, only mitigated the contradictions in the family for a while, but didn't resolve the main conflict. The search for inspiration and the reluctance to give up their artistic interests led to the tragic end of the artist's family: the death of his son and the destruction of a picture that was for the artist as a child as a son.

Key words: artist, drama, psychology, artistic experiment, creative realization.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Атрощенко Н. М. В. К. Винниченко. Життя і творчість, громадська і політична діяльність // Вивчаємо українську мову та літературу : науково-методичний журнал / ТОВ Видавнича група «Основа». – Харків, 2013. – № 7 (335). – С. 6–11.
2. Голик О. Винниченко-драматург / О. Голик, Т. Яровенко // Українська мова і література в школах України : щомісячний науково-методичний та літературно-мистецький журнал / М-во освіти і науки України ; ДІВП Вид-во «Педагогічна преса». – Київ, 2016. – № 10 (162), жовтень. – С. 47–49.
3. Починок Л. І. Драма В. Винниченка «Чорна Пантера і Білий Медвідь» у світлі християнських істин // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : науковий збірник / М-во освіти і науки України ; Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка ; Центр огієнкознавства ; Всеукр. Т-во Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2013. – С. 124–127.
4. Свірська Ж. Елементи психологічного аналізу персонажів п'єси В. Винниченка «Чорна пантера і Білий медвідь» // Літературознавчі студії : збірник наукових праць / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філол. – Київ, 2011. – [Вип. 1]. – С. 202–207.
5. Винниченко В. К. Чорна Пантера і Білий Медвідь : драми / Володимир Винниченко. – Київ : Знання, 2014. – 253, [1] с.

УДК 81'373.231-055.2(477.62)»1980/2018

ДИНАМІКА СИСТЕМИ ЖІНОЧИХ ІМЕН м. ВОЛНОВАХИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ПЕРІОД З 1980 р. до 2018 р.

К. М. Чорна, Л. М. Коваль

Анотація. У статті подано загальну характеристику жіночого іменника міста Волноваха за період з 1980 по 2018 рр. Простежено динаміку антропонімікону, проведено порівняльний аналіз виокремлених періодів. Визначено найуживаніші жіночі імена в місті Волноваха Донецької області впродовж сорока років.

Ключові слова: антропонім, частотні жіночі імена, широкоживані імена, маложивані й поодинокі імена.

Вивчення динаміки сучасного українського іменника є важливим завданням ономастики. Задля фронтального дослідження національної антропонімічної системи необхідно простежити динаміку імен різних регіонів країни. У зв'язку з цим Н. О. Свистун зауважує, що суцільне дослідження особових імен певної території, здійснене протягом тривалого часу, дає змогу виявити діахронічні зміни іменника певної території, основні тенденції, а також закономірності розвитку й функціонування загальнонаціонального іменника загалом [1, с. 35].

На сьогодні досліджено склад особових імен Буковини (Л. Кракалія, Л. Чувашова), Закарпаття (П. Чучка, Л. Белей), Волині (І. Скорук), Одещини (О. Касім, О. Медведєва), Донеччини (Т. Буга, Г. Кравченко, Л. Кравченко, В. Познанська), Тернопільщини (Г. Бачинська, Н. Свистун) тощо. Однак імена певних регіонів залишаються мало вивченими. На думку П. Чучки, успішне вивчення національного іменника неможливе без докладного аналізу регіональних антропонімічних систем та їхніх структурних елементів так само, як неможливе успішне дослідження загальнонаціональної мовної системи без належного вивчення діалектів [2, с. 14].

Метою статті є аналіз жіночих імен м. Волновахи Донецької області у динаміці за період з 1980-х по 2018-і рр.

Завдання дослідження полягає в тому, щоб визначити склад жіночого іменника м. Волновахи, проаналізувати його якісний та кількісний склад, обрахувати статистичні параметри іменника: частотні, маловживані та поодинокі імена.

Матеріалом дослідження послуговували жіночі імена жителів м. Волновахи Донецької області.

Об'єктом дослідження – зафіксовані в актових записах про народження дітей м. Волновахи жіночі імена періоду 1980–2018 рр. Нараховано 167 імен.

У межах цього хронологічного періоду розмежовано 4 десятирічних зрізи:

I зріз: 1980–1989-і рр.,

II зріз: 1990–1999-і,

III зріз: 2000 – 2009-і,

IV зріз: 2010–2018-і.

У дослідженні застосовано **метод хронологічних зрізів та кількісно-якісний метод** (методика В. Бондалетова). Десять імен (або більше, якщо кількість носіїв деяких онімів збігається), найпопулярніших на досліджуваній території в певному періоді, утворюють групу **найуживаніших** імен, або **частотний десяток**. Антропоніми з кількістю носіїв, що дорівнює або перевищує середній коефіцієнт однойменності (СКО), становлять групу **широковживаних**, з нижчою – **маловживаних**. Оними, що впродовж одного періоду було надано одному новонародженому, належать до групи **поодиноких** [3, с. 23].

Таблиця 1 – Кількісна динаміка жіночого іменника м. Волноваха за період з 1980-х по 2018-і рр.

Групи імен	I період		II період		III період		IV період	
	Кількість							
	Імен	Носіїв	Імен	Носіїв	Імен	Носіїв	Імен	Носіїв
Найуживаніші	11	790	12	515	11	539	10	770
Широковживані	11	226	12	212	15	237	28	759
Маловживані	25	137	27	121	42	156	63	318
Поодинокі	22	22	24	24	27	27	33	33
Усього	69	1175	75	873	95	959	134	1880

Частотний десяток жіночих антропонімів обслуговує більшість новонароджених – 2624 (53,95 % від загальної кількості ім'явжитків). Упродовж сорока років до нього входить 22 імені: *Аліна, Анастасія, Вероніка, Вікторія, Ганна, Дарія, Єлизавета, Ірина, Катерина, Марія, Милана, Наталія, Оксана, Олена, Ольга, Орин, Поліна, Світлана, Софія, Тетяна, Юлія, Яна*.

Жодне жіноче ім'я не очолює список імен-лідерів протягом 4 періодів. Натомість оними *Вікторія* та *Ганна* зберігають статус найуживаніших протягом усього досліджуваного періоду.

До найуживаніших у трьох хронологічних зрізах поспіль належать імена *Анастасія, Марія, Олена*, двічі – *Аліна, Дарія, Ірина, Катерина, Наталія, Ольга, Поліна, Софія, Тетяна, Юлія*, один раз – *Вероніка, Єлизавета, Милана, Оксана, Орин, Світлана, Яна*.

Група **широковживаних** імен динамічніша, ніж частотний десяток. Склад і питома вага цієї групи змінюються в кожному десятилітті. Загалом упродовж 40 років 43 (25,75 %) імені було надано 1404 (28,85 %) новонародженим. До складу цієї групи входять антропоніми, які в той чи той період були найуживанішими, – їх 15. Інші (усього 28) жодного разу не піднімалися до частотного десятка.

Широковживані жіночі імена, що не сягнули групи найуживаніших, розподіляємо на 3 типи. До I типу належать оними, що були складниками цієї статистичної групи кілька десятиріч підряд. Другий тип становлять оними, широкоживані в окремі періоди,

розірвані певними часовими проміжками, а III – ті, що набувають статусу широкоживаних лише в одному з періодів.

До **I типу** належать 6 складників. Вони мають статус частотних, нижчих за десяток, на кількох перших або останніх хронологічних зрізах. Лише ім'я *Марина* є широкоживаним протягом чотирьох хронологічних зрізів, імена *Карина* та *Христина* на трьох. Антропоніми *Ангеліна*, *Діана*, *Олександра* широкоживані у 2000–2010-і рр. Онім *Валентина*, який був частотним у I–II періодах, хоч і залишає групу широкоживаних у 1990-і рр., досі не виходить з ужитку.

Підгрупа **II типу** включає 2 складники: *Валерія* має частотність, вищу за СКО, у 1990-і та 2010-і рр., *Євгенія* виступає складником групи широкоживаних на трьох зрізах (у 1980-і, 2000–2010-і рр.), а у 1990-х рр. є менш популярним.

Більшість широкоживаних жіночих імен належать до **III типу** (16), що були широкоживаними лише в одному з хронологічних зрізів. Ці антропоніми або вже втратили популярність, або тільки її здобувають. Зокрема, ім'я *Алла* (широковживане у 1980-і) виходить з ужитку в 2010-х рр., але до цього функціонувало на периферії міського іменника. Оніми *Інна* та *Людмила* широкоживані у 1980-і рр., але потім втрачають свою популярність, тому протягом наступних трьох періодів їх частотність нижча СКО.

Інші 14 імен III типу нові в іменнику, які піднімаються до групи широкоживаних тільки у кінці досліджуваного періоду. Тобто ці імена мають висхідну лінію динаміки з найвищою точкою у IV періоді. Оніми *Варвара*, *Єва*, *Злата*, *Кароліна* та *Кіра* збагатили досліджуваний іменник лише у 2000-х рр., але вже в наступному десятиріччі покидають периферію, сягнувши групи широкоживаних. Відмінність динаміки імен *Віолетта*, *Дарина*, *Маргарита* й *Уляна* від попередніх полягає у тому, що вони функціонували в периферії впродовж перших трьох періодів, а в останній їх частотність перевищує СКО.

Варто звернути увагу на значну активність у сучасному іменнику оніму *Дарина*. Цей антропонім є варіантом, утвореним від канонічного імені *Дарія*, який у процесі розвитку національного іменника здобув статус окремої антропонімійної одиниці. Найбільшу популярність ім'я *Дарина* має в селах Центральної Донеччини, причому не тільки в українських, а й у мішаних родинях, зокрема українсько-грецьких, українсько-польських, українсько-болгарських і українсько-тюркських [4, с. 83].

З 1980 р. до 2010 р. групу **маловживаних** імен формують 95 складників. Розглянемо динаміку 61 оніму, які протягом досліджуваного періоду жодного разу не піднімалися до основної частини міського іменника. Ці імена становлять 36,57 % від загальної кількості жіночих імен, охоплюючи лише 8,98 % ім'явжитків. Незважаючи на невисоку популярність, їхній якісний склад динамічніший, ніж склад частотних імен. Упродовж 40 років ця статистична група приймає до 16,42 % нових імен на десятиліття.

За особливостями функціонування маловживані жіночі імена так само розподілено на 3 типи. Маловживаних імен **I типу** в жіночому антропоніміконі м. Волновахи 20. Регулярно вживали для найменування новонароджених антропоніми *Альбіна*, *Антоніна*, *Віра*, *Лілія*, *Любов*, *Надія*, *Олеся*. Названі оніми є складником досліджуваної статистичної групи на всіх хронологічних зрізах. Три періоди поспіль до маловживаних належать оніми *Анжела* (з 1980-х по 2000-і рр.), *Анжеліка* та *Ярослава* (з 1990-х по 2000-і), два (упродовж 2000–2010-х) – *Аміна*, *Віра*, *Влада*, *Еліна*, *Ілона*, *Каміла*, *Мілена*, *Ніка*, *Ніколь*, *Рената* й *Таїсія*. Імена *Еліна*, *Ілона*, *Каміла*, *Мілена*, *Ніколь* та *Рената* є новими іменами в міському ономастиконі, які залишаються в ужитку сьогодні.

Імен **II типу**, які належать до маловживаних в окремі періоди, розірвані певними часовими проміжками, 7. Ім'я *Галина* (маловживане у 1980-і, 2000–2010-і рр.) за кількістю десятиліть, проведених у цій групі, наближається до онімів I групи.

Два періоди протягом досліджуваного періоду фіксуються різні за етимологією лексеми. Серед них – непопулярне канонічне ім'я *Лідія* (маловживане у 1980-і та 2010-і рр.); запозичення: *Аріана*, *Ельвіра* та *Ніна* (1990-і та 2010-і); слов'янські імена: *Сніжана* й *Тамара* (1980-і й 2010-і).

Найбільша за кількістю група імен **III типу**, містить 33 складники, значна частина з яких – це канонічні імена та їхні варіанти, які трапляються в актових записах лише на одному хронологічному зрізі: у 2010-і рр. – *Василина, Василиса, Іванна, Марта, Меланія*. Поява імені *Іванна*, імовірно, пов'язана з переселенням на Донеччину людей із Західної України, де цей онім вживають досить активно. На початку XXI ст. онім *Іванна*, подібно до імен *Василина, Богдана, Мар'яна, Уляна*, характеризує антропонімікон вихідців із Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської та Закарпатської областей. Інші канонічні імена функціонують у кількох десятиліттях, але до групи маловживаних належать лише в одному з них: у 1980-і рр. – *Лариса*; 2010-і – *Віталіна, Емілія, Євангелія, Маріанна, Регіна, Стефанія, Юліана*. Цікаво, що паралельно з канонічною формою імені *Василиса*, вживається народна українська форма цього імені – *Василина*.

Серед імен III типу помітну групу становлять запозичення, що особливо активно збагачують міський іменник у кінці досліджуваного періоду. Це переважно імена західноєвропейського походження: *Аделіна, Амелія, Афіна, Еріка, Інеса, Ліана, Неллі, Нонна, Олівія, Регіна, Теона*; арабського: *Аніта, Руслана*. Зокрема, завдяки моді на запозичені імена, до групи маловживаних оніми *Руслана* й *Станіслава* входять лише у 2010-і рр., а у 1990–2000-і мають поодинокі фіксації.

Різноманітну та найбільшу за кількістю групу становлять **поодинокі** імена (усього 62). Набір їх у кожному періоді різний. Протягом досліджуваного періоду поодинокими здебільшого є імена, відсутні серед рекомендованих святцями, зокрема запозичення: *Аліка, Алсу, Аміра, Гретта, Елеонора, Емма, Еріка, Луїза, Маліка*; слов'янські неканонізовані імена: *Божена, Радмила, Ружена, Слава, Таміла, Цвітана* та новотвори: *Владлена, Нінель* тощо.

З-поміж поодиноких імен є й такі, що періодично піднімаються до інших статистичних груп (їх 27). Розглянемо ті імена (усього 35 – 20,96% від загальної кількості), що не втрачають статусу поодиноких протягом усього періоду.

Більшість поодиноких імен функціонує лише в одному десятилітті: I – *Альвіна, Венера, Генрієта, Діна, Юнона, Яніна*; II – *Алевтина, Елеонора, Зоя, Ліліана, Мелісента, Ружена*; III – *Аліка, Ася, Божена, Дінара, Заліна, Інга, Маліка, Радмила, Роксолана, Сабріна, Тіна*; IV – *Агнія, Александріна, Алсу, Аміра, Анісія, Гретта, Дана, Евеліна, Емма, Іонна, Лада, Лія, Луїза, Міолана, Мірра, Сабіна, Слава, Стелла, Юнетта, Ярина*.

Однак є і такі імена, що вживають на кількох зрізах: 1980-і й 2000-і – *Віта*, 2000–10-і – *Владлена*, 1980–90-і – *Елла*, 1980-і й 2010-і – *Ельміра, Зінаїда, Раїса*, 1990-і й 2010-і – *Жанна, Мальвіна, Римма*, 1980-і, 2000–10-і – *Таміла*. Лише ім'я *Таміла* функціонує три періоди в якості поодинокого.

За складом групу поодиноких жіночих імен становлять запозичення, джерелом котрих є іменник національних меншин, засоби масової інформації, художня література, кіно, мережа Інтернет. У 1980-і рр. в антропоніміконі було зафіксовано запозичення *Яніна*, поширене в польському іменнику Центральної Донеччини [4, с. 118]. Цікавим видається ім'я *Мальвіна*, запозичене батьками з дитячого твору О. Толстого «Буратіно» або з мультиплікаційної екранізації цього твору.

Не менш цікавим видається онім *Лія*, наявний в актових записах 2010-х рр. Дівчинка отримала ім'я на честь головної героїні серії популярних кінофільмів «Зоряні війни». Антропонім *Ліліана* було утворене батьками шляхом поєднання імен двох бабусь.

Отже, наші спостереження свідчать, що склад сучасного жіночого іменника м. Волноваха досить багатий та різноманітний, становить досить рухому систему. Порівняння динаміки жіночих імен у різні періоди показує, що в сучасному антропоніміконі зростає прагнення до різноманітності. Проникнення нових та відтворення призабутих канонічних та автохтонних імен на сьогодні зумовлено дією двох чинників – традиції та моди. Найменував у своїх діях залежний від чинних мотивів найменування (у даному випадку від моди), підпорядкованих загальним принципам номінації.

Динаміка сучасного українського іменника потребує фронтального дослідження, оскільки дуже важливо виявити причини й тенденції, що зумовлюють динаміку особових імен на різних хронологічних зрізах, що й становитиме перспективу наших подальших досліджень.

Аннотація. В статті представлена обсяжна характеристика женского антропонимикона города Волноваха за период с 1980-х по 2018-е гг. Прослежена динамика антропонимикона, проведен сравнительный анализ выделенных периодов. Определены наиболее употребляемые женские имена в г. Волноваха Донецкой области в течение сорока лет.

Ключевые слова: антропоним, наиболее употребляемые женские имена, широкоупотребляемые имена, малоупотребляемые и единичные имена.

Abstract: The article provides a general description of the female noun of city in the Volnovaha for the period from 1980 to 2018. The dynamics of the anthroponymy, a comparative analysis of the extracted periods are retraced. Detected most common female names in Volnovaha of the Donetsk region over a forty years.

Keywords: anthroponym, frequency, female names, frequency names, widely used names, rarely used names, single names.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Свистун Н. Динаміка антропонімікону м. Тернополя у ХІХ-ХХ ст.: дис. на здобуття наук ступеня канд. філол. наук. – Тернопіль, 2006. – 249 с.
2. Чучка П.П. Антропонімія Закарпаття. – Ужгород : УжДУ, 2008. – 672 с.
3. Блажчук Ю.І. Антропонімія Уманщини ХVІІ – початку ХХІ ст. – Умань, 2008. – 301 с.
4. Буга Т.В. Динаміка особових імен Центральної Донеччини (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): монографія. – Донецьк: ДонНУ, 2013. – 326 с.
5. Кравченко Л.О. Українська ономастика: антропоніміка. – Київ: Знання, 2014. – 239 с.
6. Белей Л. Українські імена колись і тепер. – Київ: Темпора, 2010. – 126 с.
7. Черноус О.В. Динамічні процеси в жіночому іменнику м. Кіровограда 20–40-х років ХХ століття. Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Донецьк: ДонНУ, 2009. – Вип. 19. – С. 269–272.

УДК 004:378.041.91.322-057.87

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНІЙ І САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ

О. С. Шаповалова, О. В. Чоботар

Анотація. В статті розглядаються шляхи оптимізації використання інформаційних технологій в аудиторній та самостійній роботі студентів. Запропонована авторська класифікація актуальних інформаційних засобів і ряд принципів впровадження цих засобів у навчальний процес. Описані ряд кроків щодо здійснення загального процесу інформатизації.

Ключові слова: оптимізація, ефективність, інформаційні технології, інформатизація, принцип.

Постановка проблеми. Світовий технічний прогрес, нові інформаційні можливості та глобалізація освітнього простору викликають безперервне оновлення вимог до майбутніх фахівців. Зокрема, перед студентами сьогодні постає завдання оволодіти певним необхідним і достатнім комплексом актуальних знань і навичок, до яких неодмінно належать і такі, котрі донедавна ще взагалі не існували. Це завдання пов'язане з динамічністю сучасного змісту навчання, його перманентним оновленням і пошуком доцільних обсягів і змісту освіти, тобто з проблемою виявлення оптимальної міри засобів, зусиль і витрат часу на досягнення цілей навчання у кожному окремому випадку навчальної діяльності викладачів та учбової діяльності студентів. Ця проблема потребує перманентного наукового обґрунтування та визначення можливих шляхів її вирішення у конкретних умовах освітнього процесу. У даній статті ми розглянемо цю проблему під кутом зору дослідження можливих шляхів оптимальної організації використання освітніх